Motion

1978/79:469

av Einar Larsson m. fl.
om animalieproduktionens utbyggnad

Genom 1977 års riksdagsbeslut om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken m. m. öppnades möjligheter att genom särskilda åtgärder åstadkomma en styrning av animalieproduktionens utbyggnad. Utvecklingen under senare år har medfört att en allt större andel av slaktsvins-, ägg- och broilerproduktionen bedrivs vid stora företag, som saknar egen mark eller som endast har tillgång till små arealer i förhållande till produktionen. I propositionen anförde föredragande departementschefen att en fortsatt utveckling i angiven riktning inte står i överensstämmelse med den utformning av rationaliseringspolitiken som förordats. Vidare anfördes att animalieproduktion i kombination med växtodling ofta är en förutsättning för att vid familjeföretag åstadkomma en driftsinriktning som möjliggör ett effektivt utnyttjande av företagets resurser.

Riksdagens beslut innebär att differentierade avgifter skall tas ut inom slaktsvins- och äggproduktionen i lägen då pristryckande överskott föreligger.

Differentieringen skall utformas så att de större producenterna får bära en högre andel av exportkostnaden. Det uttalas att differentieringen bör utformas så att den blir ett effektivt instrument för att begränsa de större företagens utbyggnad. Den bör därför göras trappstegsformad.

Med stöd av riksdagsbeslutet uppdrog regeringen åt jordbruksnämnden att fastställa avgiftsuttaget, varvid föreskrevs att nämnden borde bedriva arbetet så att avgift om möjligt kunde börja tas ut från den 1 januari 1979. Detta uppdrag har endast fullföljts i vad avser värphöns. I fråga om fläsk har något system inte utarbetats, vilket innebär att det kan dröja länge innan differentierade avgifter för svin kan införas. Vi vill understryka att ett sådant dröjsmål inte är godtagbart.

Enligt vår mening bör man genom ett differentierat avgiftsuttag inom slaktsvins- och äggproduktionen kunna bromsa de större företagens utbyggnad. Därmed kan det marknadsutrymme som efter hand uppkommer utnyttjas för att öka sysselsättnings- och försörjningsunderlaget vid familjeföretagen. Ett särskilt skäl för att hindra utbyggnad av redan befintliga storföretag och uppkomsten av nya är riskerna för överskott. Genom prisregleringen bärs överskottskostnaderna inte av dem som genom ökad produktion förorsakar överskotten utan de fördelas på samtliga producenter och i sista hand på jordbrukarkollektivet. Storproduktionen är därmed inte förenad med ett för dylika företag normalt risktagande.

Om det av riksdagen godkända systemet med differentierade avgifter

kompletteras med en etableringskontroll, baserad på en jordbrukspolitisk bedömning, skulle man enligt vår mening få ett effektivare styrinstrument. En sådan etableringskontroll, som också bör omfatta broilerproduktionen, måste bygga på en särskild lag. Syftet med lagen bör vara att hindra att produktionen av svin, ägg och broiler koncentreras till ett fåtal stora enheter och att uppnå att familjelantbruket i första hand får del av det marknadsutrymme som finns.

Vi föreslår därför att regeringen i en särskild lag bemyndigas att införa tillståndsplikt för nybyggnad i vissa fall av anläggning för produktion av svin, fjäderfä eller ägg. Med svin bör avses både slaktsvin och smågrisar. Som förutsättning för att införa tillståndsplikt bör gälla att det är motiverat från jordbrukspolitisk synpunkt att reglera sådan produktion. Tillståndspolitiken bör kunna begränsas till att gälla viss tid, anläggningar av viss storlek eller viss del av landet. Regeringen bör i lagen få befogenhet att överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela de föreskrifter om tillstånd till sådan nybyggnad som avses i sammanhanget. Till nybyggnad bör i lagen hänföras inte enbart uppförande av helt ny byggnad utan även till- eller påbyggnad av befintlig byggnad samt inredande till här aktuell anläggning av byggnad som förut haft annan användning.

Frågan om tillstånd bör prövas av regeringen eller förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer. Vi anser det lämpligt att lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna blir prövningsmyndigheter. Tillstånd bör kunna förenas med villkor.

Lagen bör innehålla tillsynsbestämmelser. I dessa bör anges att tillsynen utövas av förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer och att tillsynsmyndighet får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att lagen skall efterlevas. Beslut om föreläggande eller förbud bör kunna förenas med vite. Tillsynsmyndigheten bör sålunda med vitesförbud kunna stoppa byggnadsarbete som satts i gång utan tillstånd. Det bör också vara möjligt att stoppa driften vid anläggning som har färdigställts utan tillstånd. Vi anser det lämpligt att lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna blir tillsynsmyndigheter.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift eller villkor som har meddelats med stöd av lagen bör kunna dömas till böter. En ansvarsbestämmelse av detta innehåll bör sålunda föras in i lagen.

Vites- och ansvarsbestämmelserna bör kompletteras med en förverkandebestämmelse, som innebär att det ekonomiska utbytet av driften vid anläggning som har uppförts utan tillstånd bör förklaras förverkat, om det inte är uppenbart obilligt. Förverkande bör kunna ske både när överträdelser av tillståndspolitiken föranleder förbud mot fortsatta åtgärder och när överträdelsen kan föranleda straff.

I *bilaga* redovisar vi Förslag till Lag om reglering av produktion av svin, fjäderfä och ägg. Lagen bör kunna träda i kraft den 1 juli 1979.

Det bör ankomma på regeringen att i en tillämpningförfattning till den

föreslagna lagen meddela föreskrifter om hur den skall tillämpas. Vi föreslår att dessa riktlinjer ges följande innehåll.

Tillståndsplikt enligt den nya lagen bör införas enbart för företag som har eller efter planerad investering beräknas få en total djurhållning som överstiger 100 djurenheter. Med 1 djurenhet bör i det här sammanhanget avses 1 fullvuxet nötkreatur, 2 ungnöt, 1 sugga, 10 slaktsvin eller 100 fjäderfän. Vi anser det viktigt att också storleken på besättningen av nötkreatur på detta sätt tas in i bilden, när frågan om tillståndsskyldighet skall bedömas. Prövningen bör så långt möjligt delegeras till lantbruksnämnderna. Det kan vara lämpligt att nämnderna prövar ärendena, när den totala djurhållningen efter investeringen inte beräknas överstiga 200 djurenheter. Övriga fall bör prövas av lantbruksstyrelsen.

Vid tillståndsprövningen bör hänsyn tas förutom till marknadsutsikterna även till företagets tillgång på ägd eller långsiktigt arrenderad åker som är tillgänglig och lämplig för gödselspridning samt till företagets behov av att effektivt utnyttja den till företaget fast knutna arbetskraften. I överskottssituationer bör yttersta restriktivitet iakttas. Närmare riktlinjer för bedömningen av tillståndsfrågor bör utformas av lantbruksstyrelsen efter samråd med jordbruksnämnden.

Som vi tidigare sagt bör tillstånd enligt den föreslagna lagen kunna förenas med villkor. Ett sådant villkor bör avse den tid inom vilken ett lämnat tillstånd skall tas i anspråk. Vidare bör erforderliga tillstånd enligt annan lagstiftning ha erhållits innan här aktuellt tillstånd blir giltigt. Några särskilda regler om samordning av de olika prövningsförfarandena anser vi inte behövas.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi

att riksdagen beslutar

1. att antaga bifogade Förslag till Lag om reglering av produktionen av svin, fjäderfä och ägg,
2. att godkänna de riktlinjer för styrning av animalieproduktionens utbyggnad som angetts i motionen.

Stockholm den 18 januari 1979

EINAR LARSSON (c)

BERTIL JONASSON (c)

MÄRTA FREDRIKSON (c)

ANDERS DAHLGREN (c)

RUNE JOHNSSON (c)
i Mölndal

FILIP JOHANSSON (c)

INGEMAR HALLENIUS (c)

ARNE PERSSON (c)

Bilaga

Förslag till
Lag om reglering av produktionen av svin, fjäderfä och ägg

1 § Om det är påkallat från jordbrukspolitisk synpunkt att reglera produktionen av svin, fjäderfä eller ägg får regeringen föreskriva att nybyggnad av anläggning för sådan produktion ej får ske utan särskilt tillstånd. Sådan föreskrift kan begränsas till att avse viss tid, anläggningar av viss storlek eller viss del av landet.

2 § Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrift som avses i 1 §.

3 § Med nybyggnad förstås i denna lag
uppförande av helt ny byggnad,
till- eller påbyggnad av förut befintlig byggnad,
inredande till anläggning som avses i 1 § av byggnad som förut har varit använd till annat ändamål.

4 § Fråga om tillstånd prövas av regeringen eller förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer.
Tillstånd kan förenas med villkor.

5 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer.
Tillsynsmyndighet får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I beslut om föreläggande eller förbud får vite sättas ut.

6 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift eller villkor som har meddelats med stöd av denna lag dömes till böter.

7 § Utbyte av brott som avses i 6 § skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

GOTAB 61097 Stockholm 1979